

Wrocław 14.06.2017

dr hab. prof. AWF Paweł Kowalski

Kierownik Zakładu Lekkoatletyki

AWF we Wrocławiu

Recenzja

Rozprawy doktorskiej mgr Katarzyny Sochackiej p.t.:

„Lekkoatletyka w Polsce w latach 1989-2012.”

Historia lekkoatletyki w Polsce jest bardzo bogata. Rozwój tej dyscypliny sportu jest przedmiotem wielu dociekań badawczych dotyczących szczególnie wielorakich czynników decydujących o jej rozwoju i ewolucji.

Liczne sukcesy lekkoatletów są efektem pracy wielu ludzi osób, organizacji i środowisk, działających w układzie międzynarodowym, centralnym, czyli krajowym jak i regionalnym. Dla historyków zajmujących się kulturą fizyczną istotne są poszukiwania przyczyn kierunku rozwoju, sukcesów oraz porażek w działalności sportowo organizacyjnej różnych dyscyplin sportowych.

W przedstawionej do recenzji pracy doktorskiej mgr Katarzyny Sochackiej zawarte są w/w zagadnienia, zgodnie z tytułem „Lekkoatletyka w Polsce w latach 1989-2012.” Opracowanie jest bardzo obszerne, liczy 461 stron, analizuje istotne czynniki determinujące kierunki rozwoju analizowanej dyscypliny sportu. Spełnia wymogi metodologiczne dotyczące rozprawy z zakresu nauk o kulturze fizycznej.

Recenzowana praca jest kontynuacją dotychczasowych opracowań analitycznych, zmierzających do kompleksowego opisu rozwoju lekkoatletyki w Polsce. Kwerendą objęto materiały źródłowe znajdujące się w: Archiwum Akt Nowych w Warszawie, Składnicy Akt Biblioteki Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, Składnicy Akt Muzeum Sportu i Turystyki w Warszawie, Archiwum Państwowym w Olsztynie, Składnicy Akt Polskiego

Związku Lekkiej Atletyki w Warszawie i Składnicy Akt Podlaskiego Zrzeszenia Ludowe Zespoły Sportowe w Białymstoku.

Pomocne przy pisaniu niniejszej dysertacji były materiały źródłowe pochodzące ze składnic Okręgowych Związków Sportowych.

Niezbędne okazało się czasopismo „Lekkoatletyka”. Dzięki informacjom zawartym w kolejnych rocznikach, szczegółowo opisano bazę sportową oraz osiągnięcia polskich lekkoatletów na zawodach krajowych i imprezach międzynarodowych. Informacji na temat kultury fizycznej w Polsce, regulacji prawnych lekkoatletyki, doskonaleniu i doksztalcaniu się kadry trenerskiej i instruktorskiej, lekkoatletyki w szkolnym programie wychowania fizycznego oraz opiece medycznej, doszukano się w Rozporządzeniach Ministra Edukacji Narodowej, Rozporządzeniach Ministra Obrony Narodowej, Rozporządzeniach Rady Ministrów, Rozporządzeniach Ministra Zdrowia, Rozporządzeniach Ministra Sportu i Turystyki, Zarządzeniach Prezesa Urzędu Kultury Fizycznej i Turystyki, Zarządzeniach przewodniczącego Komitetu do spraw Młodzieży i Kultury Fizycznej i ustawach dotyczących sportu. Pomocne były również sprawozdania z działalności Polskiego Związku Lekkoatletyki, informacje z zarządu Głównego AZS, sprawozdania z Krajowych Zjazdów Delegatów Zrzeszenia Ludowe zespoły Sportowe. Znaczącym źródłem okazały się protokoły z posiedzeń Zarządu PZLA.

Recenzowana praca jest kontynuacją dotychczasowych opracowań analitycznych, zmierzających do kompleksowego opisu rozwoju lekkiej atletyki w Polsce. W pracy zawarte są m. in materiały źródłowe.

Istotnym atrybutem niniejszej rozprawy jest analiza wielu czynników wpływających na rozwój lekkoatletyki w Polsce. Dzięki takiej konstrukcji otrzymujemy dane, dotyczące ewolucji omawianej dyscypliny w latach 1989-2012. Znaczne rozdrobnienie struktury pracy na liczne podrozdziały spowodowało, że Autorka potraktowała niektóre zagadnienia zbyt lakonicznie i często powracała do wcześniej przeanalizowanych problemów. Widoczny jest także częściowy brak spójności w analizie zebranego materiału oraz pośpiech w pisaniu rozprawy.

W ocenie poszczególnych głównych ośmiu rozdziałów pracy warto podkreślić ich poprawność. Autorka skonstruowała wstęp, jako chronologiczne wprowadzenie w problematykę pracy, składającej się z bazy źródłowej, hipotezy, zasadniczych celów badawczych, metody badawczej oraz opisu dalszej treści pracy.

W rozdziale I zawarte są informacje dotyczące tradycji lekkoatletyki przed 1989 rokiem z uwzględnieniem uwarunkowań historycznych. Warto zauważyć, że Autorka słusznie podkreśliła ogromną rolę Jana Mulaka, który znacząco przyczynił się do rozwoju lekkoatletyki w Polsce.

W rozdziale II przedstawiono podstawy rozwoju lekkoatletyki w Polsce w latach 1989-2012. Autorka podkreśliła istotny wpływ przeobrażeń ustrojowych na czynniki finansowe i szkoleniowe w obsłudze sportu masowego i wyczynowego. Jednocześnie powołuje się na Konstytucję III RP, w której określono m.in. dostępność obywateli do kultury fizycznej. Istotną informacją opracowania, jest fakt organizowania w Polsce imprez międzynarodowych rangi światowej, takich jak: Mistrzostwa Świata Juniorów, Mistrzostwa Świata do lat 18, Puchar Europy w Wieloboju i Mistrzostw Europy do lat 23.

W podrozdziale „Finansowanie działalności lekkoatletycznej”, (str. 58) podano informacje o 2 mld zł wypracowanych z dochodów własnych w roku 1994, co wydaje się być rzeczą niemożliwą.

W kolejnym podrozdziale, czyli „Kadra szkoleniowa”, (str. 82) mylnie podano imię trenera skoku wzwyż – Bogusław Mańka należy zmienić na Bogumił Mańka. Jednocześnie warto dokonać korekty informacji, na temat, funkcji trenera kadry juniorek w 7-boju z osoby Dariusza Łosia na Pawła Kowalskiego.

W rozdziale III przedstawiono społeczny zasięg lekkoatletyki w latach 1989-2012. Na str. 105 użyto określenia „w biegach przełajowych i lekkoatletycznych” – jak powszechnie wiadomo – biegi przełajowe, to lekkoatletyczne. Jednocześnie na str. 106 warto było zaznaczyć, że pierwszym Prezesem Federacji Polskiej Lekkoatletyki był znany lekkoatleta Marian Woronin.

W podrozdziale „Działalność lekkoatletyczna struktur Zarządu Głównego Akademickiego Związku Sportowego” należało wyjaśnić różnicę organizacyjną pomiędzy klubem AZS-AWF a AZS Środowisko. Ponadto, w opisie działalności sekcji lekkoatletycznych Klubów Wojska Polskiego, na str. 132, wśród przodujących klubów brakuje K.S. „Zawisza” Bydgoszcz. Z drugiej strony, bardzo ciekawa jest dokonana analiza działalności Ludowych Zespołów Sportowych. W tym podrozdziale Autorka zwraca uwagę na liczne problemy związane z restrukturyzacją rolnictwa w Polsce, która w istotny sposób obniżyła znaczenie LZS-u.

W rozdziale IV zatytułowanym „Struktura organizacyjna lekkoatletyki w Polsce w latach 1989-2012”, (str. 148) podano informację, że w roku 1989 PZLA obchodziło rocznicę 100 lat swojej działalności. Zwracam uwagę na niezgodność informacji dotyczącej jubileuszu, ponieważ PZLA powstał w 1919 roku w Krakowie, a od 1922 został przeniesiony do Warszawy. W trakcie reorganizacji województw w Polsce, które miały miejsce po roku 1989, Okręgowe Związki Lekkoatletyczne znalazły się w trudnej sytuacji organizacyjnej, o czym świadczy przedstawiony m.in. przykład OZLA w Kaliszu.

Autorka na str. 168 zwraca uwagę na dynamiczny rozwój biegów górskich w latach działalności PZLA. Kolejny V rozdział to „Lekkoatletyczna działalność szkoleniowa w latach 1989-2012”. Bardzo ważnym spostrzeżeniem badawczym tego rozdziału jest przedstawiona, na str. 187, uwaga dotycząca osłabienia współpracy AZS-AWF z uczelniami wychowania fizycznego.

Ciekawym podrozdziałem jest „Rozwój przepisów lekkoatletycznych” – przepisy te zmieniają się m.in. ze względów komercyjnych, medialnych i sportowych (str. 188).

W podrozdziale „Szkolenie dzieci i młodzieży”, na str. 199, użyto określenia „siły zrywkowej” – w teorii treningu sportowego nie ma takiej nazwy. Drobną uwagę dotyczy sformułowania na str. 200 – „właściwa selekcja” – w antropomotoryce używa się określenia nabór ew. dobór.

Rozdział VI to „Lekkoatletyczne Mistrzostwa Polski w latach 1989-2012”. Jako recenzent zwracam uwagę m.in. na dokładne nazwiska lekkoatletów, ich przynależność klubową oraz wyniki sportowe. Już na str. 221 błędnie podano nazwisko zawodniczki w skoku w dal – zamiast Anny Agaciak powinna być Anny Jagaciak. Dodatkowo, zostało pomyłone imię zawodniczki - zamiast Anity, to Urszuli Włodarczyk BKS „Skra” Warszawa. To samo widzimy na str. 234, gdzie zamieniono imię zawodnika z Marcina Krzywańskiego na Artura oraz na str. 245 podano imię Marcina Jędrusińskiego zamiast Tomasza. Ponadto na str. 260 otrzymujemy informację o starcie w DMP Rejmonda Kółko w barwach K.S. AZS-AWF, a wówczas, zawodnik startował w klubie „Górnik” Polkowice. Na tej samej stronie Autorka podaje informację, na temat Dariusza Kucia, który ustanowił rekord Polski w biegu na dystansie 100m. Pragnę zaznaczyć, że rekordzistą Polski jest Marian Woronin, który w 1984 roku pobił z czasem 10.00 s. Na stronie 278 oraz w innych miejscach opracowania, błędnie podaje się nazwisko zawodniczki w skoku w dal – widnieje Agata Kaczmarek, a powinna Agata Jaroszek-Kaczmarek.

W rozdziale VII p.t. „Udział reprezentacji Polski w latach 1989 – 2012” otrzymujemy wiele informacji na temat osiągnięć Polskich zawodników. Warto zwrócić uwagę, że Autorka na str. 303 nie podkreśliła faktu, że w 1999 roku na MŚ w Sewilli, podczas eliminacji, Marcin Urbaś, ustanowił Rekord Polski w biegu na dystansie 200 m z wynikiem 19.98 s. Jednocześnie należało wspomnieć o szansie medalowej, podczas ME w Monachium, w sztafecie 4x400 m mężczyzn, w 2002 roku. Z winy zawodnika Marka Plawgo, polska sztafeta została zdyskwalifikowana.

Na stronie 324 błędnie podano przynależność klubową Marcina Urbasia, a na str. 364 Anita Włodarczyk została przypisana do AZS-AWF Wrocław.

W rozdziale VIII p.t. „Masowe imprezy lekkoatletyczne w latach 1989-2012” otrzymujemy ciekawe informacje dotyczące rozwoju biegów ulicznych, górskich oraz innych imprez masowych.

Zakończeniem pracy jest podsumowanie wszystkich etapów i faz rozwoju lekkoatletyki w Polsce, w latach 1989-2012. Kolejna część pracy, to aneks, posiadający noty biograficzne zasłużonych dla lekkoatletyki zawodników, trenerów i działaczy. Rzetelnie zestawiona bibliografia potwierdza, bardzo wnikliwie, podstawy materiałów źródłowych. Zakończeniem pracy jest indeks nazwisk, spis tabel oraz streszczenie w języku angielskim.

Podsumowując, przedstawiony materiał do recenzji pracy doktorskiej, stwierdzam, że zauważone przeze mnie usterki w żadnym wypadku nie wpływają na treść merytoryczną opracowania. Jednocześnie stwierdzam, że oceniana rozprawa na stopień doktora nauk o kulturze fizycznej stanowi znaczący wkład do wiedzy naukowej. Biorąc pod uwagę wartość merytoryczną i użyteczną pracy stwierdzam, że przygotowana do obrony rozprawa spełnia warunki ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytułach naukowych. Jednocześnie składam wniosek do Wysokiej Rady Zamiejscowego Wydziału Kultury Fizycznej w Gorzowie Wielkopolskim o dopuszczenie mgr Katarzyny Sochackiej do dalszych etapów przewodu doktorskiego.